

δλοι σκλάβοι του καπετάνιου αν τους βιαστώ ως μη δουλεύουν, αν τολμούμε ως φύγουν: ξύλο αλόπητο τους καρτερεί και πείνα που να μακρίση το μύτι τους.

Φεύγουν τα μηχανοκίνητα. Η μικρή πλατείτσα της αγοράς ρήμαξε. Που τώρα ο κόσμος που έβραζε σαν το μυρμηγκί. Και τί κόσμος. Ναυτικοί και βουτηχτάδες φερμένοι για να τσουρμάρουν απ' όλα τα μέρη του κόσμου. Σηριακοί, Καλύμνιοι, Καστελλορίζωτες, Πατηνιώτες, κάθε καρδιάς καρδιά, καλοί και κακοί, παιδιά και παλληκάρια, ναυαγισμένοι της ζωής που περιμένουν να ζήσουν απ' το τρύγημα της θάλασσας.

Σκόρπισαν οι πραγματευτάδες: του ήρθαν να πουλήσουν τις πραγματίες των, χάρηκε και ο πανοραμτζής: που έκανε την τύχη του με το πανόραμα, τα πομπικάκια και τα πουλάκια που λένε τις τύχες με τα χαρτάκια. Τι μαζωξη κάθε ώρα γύρω

στο πανόραμα από ναυτικούς άνιδους που πέταγαν πρόθυμα τα λεφτά τους για να σταθούν μια στιγμή μπρος στο φωτισμένο γυαλί. Αδειάζανε οι καφενέδες και εκαθάρισε ο αέρας από τις βαριές ανόσμες και τους καπνούς των ναργελέδων, συντρόφων αγνώστων του κόσμου των ναυτικών. Σωπάσανε και τα βιολιά που τέ ξεκουφαίνανε όλη τη νύχτα από καλούς και κακούς βιολιτζήδες που ήρθαν από παντού να γδύσουν τους σφουγγαράδες, που άμα είτανε στο κέφι δε συλλογιούντανε λεφτά, αλλά τα σκόρπιζαν με τη φούχτα, λησμονώντας πως τα είχανε κερδίσει με αίμα και πως το σπῆτι τους: την άλλη μέρα δε θα είχε ούτε ψωμί. Οι παπάδες: αλήθεια έκαναν τη τύχη τους. Κάθε καίκι και ένας άγιασμός. Γιατί δε ξεκινάει μηχανή χωρίς άγιασμό με ένα παπά, ένα δάκνο και την εικόνα του αγίου που την βλέπεις κάθε ώρα να την γυρίζουνε οι παπάδες, στους δρόμους: τρέχοντας από το ένα καίκι στο άλλο.

Όλοι φύγανε, για το μεγάλο, το αγύριστο ταξίδι. Μείνανε μόνο οι χτυπημένοι, οι παράλυτοι, που άλλοι βέβαια στο κρεβάτι και άλλοι γυρίζουνε στους δρόμους με δεκανίκια. Χτυπημένος κι ο Αλέζκος Κοντραφούρος. Γι' αυτό δε μπόρεσε φέτος να τσουρμάρη. Κάθεται τώρα στον καφενέ με τα δυό του πόδια ξεσά. ρουφάει το ναργελέ του τον άγα-

νένισα). Σ' να μη μιλάς, μου κάνεις τη χάρη! Ορίστε μας! Κ' ή 'Ελενίσσα τώρα!..

Ο ΑΝΤΡΕΑΣ. Πώς! Και γιατί να μη μιλάει; Μή μου θυμώνεις; δά και δίχως λόγο, πουλί μου!..

Η ΧΑΡΗ (που ξεθυμώνει στη στιγμή, όχι όμως τα λόγια, μ' από φυσικό της Κονιάζοντας με βάσανο το Λάμπρο). Δίχως λόγο!..

Ο ΛΑΜΠΡΟΣ (παίρνοντας τη γλάστρα στα χέρια του). 'Η τρανταφυλλιά πρέπει να φύγει από δω. Άρχισε να μυρίζει δυνατά και θα μάς φέρνει άσφυξία ή μυρμηδιά της. 'Γότερα, και τα κίτρινα αυτά τριαντάφυλλα... Γιομάτα ψευτιά!.. Στο παπράθυρο! Στο παράθυρο! Στον άνοιχτόν αγέρα. Και είναι η θέση της!.. (κάνοντας τόχα να τοποθετήσει στο παράθυρο, την αφήνει εξεπληθές να πέσει κάτω στο δρόμο). 'Ω! κρίμα!.. Μπα!.. Καλύτερα!.. Θάνατος στην Ψευτιά!.. (στη Χάρη με ειρωνία). Λυπηθήκατε, κυρία μου;

Η ΧΑΡΗ (σιγά, να την ακούσει μοναχά ο Λάμπρος). Είναι κακός, πολύ κακός σήμερα!..

Ο ΑΝΤΡΕΑΣ. Μή λυπάσαι, αγάπη μου! Πάω να τήνε πάρω από το δρόμο. Τήνε ξαναφτενύνομαι σε κινούρια γλάστρα... 'Εξέδ' πιά κι αν έτπασε... (φεύγει τρέχοντας).

πημένο, βλέπει τους άλλους να φεύγουν και ραγίζεται η καρδιά του. Ένας κι αυτός από τους πολλούς που έρχονται στο νησί για να μπουνε στις μηχανές. 'Η πατρίδα του, κάποιο νησί στην Τουρκία. Μόνα, πατέρα δε γνώρισε. Χαμίνι αληθινό δσο που μεγάλωσε κι έννοιωσε τον έαυτό του. Πάντα πεινασμένος, ξυπόλητος, ψυιάρης. Οι καφενέδες και οι παράγγες είταν το σπῆτι του. 'Από φαί, τι το διναν κι τι έρπαζε. Φιλότιμ, όμως. Βαρέθηκε τη ζωή αυτή του δρόμου. Θέλησε να δουλέψη. Μά τι δουλειά να πιάση που καμιά δεν ήξερε. 'Ηρθε τότε στο νησί κι έγινε σφουγγαράς. 'Απείπισμένη δουλειά γι' ανθρώπους σαν κι αυτόν που θέλουνε να κερδήσουνε βαζόντα: το κεφάλι τους στη καρμανιόλα.

Μά αυτός τι είχε να χάρη. Χαμένος και χαμένος. Δοκιμάστηκε βρήκε καλός, τσουρμάρισε. Οι καπετάνιοι τον άγαπούσαν, δηλαδή τον θέλανε για δουλειά καλή. Μαλλωναν ποιος να τον πρωτοπάρη στο καίκι του. Μά η πλεονεξία τους: τον έφαγε τον άνθρωπο. Τον κράτησαν περισσότερη ώρα στο νερό κι όταν τον ανέβαντε είταν άναίσθητος. Βασανίστηκε μήνες. Γλύτωσε τη ζωή του, μά είταν άχρηστος: πιά γιά δουλειά. Με τα δυό πόδια πιασμένα πως να δουλέψη, πως να ζήσει. Το καλό του είχε μερικά παραδάκια και μ' αυτά θα κουτσοπερνούσε. Μά είταν ζωή αυτή; Να λυώνη κάθε μέρα στη καρέκλα, να μη μπορεί να κινήση, να δουλέψη σαν πρώτα; Οι φίλοι του τον συμβουλεύανε ν' άνοιξη κανένα μαγαζί. Κανένα μηχανοκίνητο, κανένα καπνοπουλείο, τίποτα τέτοιο. Μά αυτός δεν ήθελε ν' άκούση τίποτα απ' αυτά.

— Εέρω γώ; άπαντούσε σ' όλους. Σάν τι να ήξερε. Σκαάτης άνθρωπος: τι άλλη δουλειά να κάνη. Είχε κάποιο φίλο της καρδιάς. Σ' αυτόν συνήθιζε να λέη πάντα όλα τα μυστικά του και να του ζητάει τη συντρομή του.

— Είρεις, τού λέει μια μέρα στον καφενέ, και που ρουφούσε το ναργελέ, θάζοντας το μα, κούτσι από το στόμα—έκαμα την άπόφαση.

— Τι; ρώτησε κείνος: μή γνωρίζοντας για τι πράγμα του μιλάει.

— Θα ξαναβουτήξω.

Δέν είπε άλλη λέξη αλλά κοίταξε το φίλο του στα μάτια για να δῇ τι έντύπωση τού έκαναν τα λόγια του.

Ο ΛΑΜΠΡΟΣ (δυνατά, άμέσως πούφυγε ο Άντρεας). Μοίπατε κ. Χάρη, πως είμαι κακός; κ' έχετε άδικο. Είναι που από τάπομεσήμερα ίσια με τώρα δε ζω μαζί σας, ζω με ζωντανούς ανθρώπους, ζω με τον παπούλη μου. Κι ο παπούλης μου δέν είτανε κακός. Είτανε άυστηρός μονάχα και μάλιστα σαν τολμούσε να ξεμυτίσει μπροστά του ή ψευτιά. Μια γλάστρα ο παπούλης μου δε θα την έχτιμούσε καθόλου, αφού δέν έδινε πεντάρα για έναν κοτζάμ Παρθενώνα!..

(Τελειώνει η πρώτη πράξη)

(άκολουθεί)

— Τρελλάθηκες; — τού άποκρίθηκε ο άλλος που ξαφνιάστηκε ακούγοντας τέτοια κουβέντα από άθωπο σκαάτη — θέλεις να χάρης και τη ζωή σου αφού έχασες και την υγεία σου; Ένας λόγος είναι αυτός που λές. Μ' αν μείνης ξερός στη θέση που βρίσκεσαι και σ' άνεβάσουνε νεκρό από τη θάλασσα, τότε;

— Άλλοι έγιναν καλά σαν ξαναβουτήξαν. Πιασμένοι σαν κι έμένα και κείνοι και χειρότερα άκόμα, βρήκανε την υγεία τους στο νερό που ξέρισε. Μπορεί ο Θεός να μ' άλυπηθῇ. Αί! να ήξερες. Τι μου χρειάζεται τέτοια ζωή; Καλύτερα να με φάνε τα ψάρια παρά να ντρέπουναι να θγῶ στους άθρώπους.

Τα μάτια του είχαν βουρκώσει. Έβαλε πάλι το μαρκαούσι στο στόμα κι άρχισε να ρουφά μ' πάθος: σαν να ήθελε να διαλύσει μέτκ στον καπνό τα πιαρά της καρδιάς του. Έπειτα τραβήχτηκε σε μια γωνιά τού καφενέ, κεί όπου ο θόρυβος από φωνές και ναργελέδες είταν λιγώτερος: για ν' άποτελειώσουνε τη κουβέντα τους. Καθήσανε κουβεντιάζοντας ως τα μεσάνυχτα. Τι λέγανε, κείνοι το ξέρανε. Κανείς δε μπόρεσε να πάρη λέξη από το στόμα τούς: ούτε να καταλάβη τί λήγανε.

..

Σάν έφυγε ο Αλέζκος έλεγε ο φίλος του σ' ότους τον έρωτούσαν.

— Τίποτα δε μπόρεσα να τού ξεκολλήσω ή πιμονή του είταν άλλο πράμα: είδα κι έπαθα να τον μεταπείσω, μ' αυτός τίποτα. 'Ας ίδουμε τώρα αν θα τού βγῇ σε καλό.

Μάνα μανιτά. 'Ο,τι όλοι φοβούντανε, αυτό κι έγινε. 'Ο Αλέζκος δε γλύτωσε: τέτοιο θάνατο ε το σκυλί σου είχε πιαστή όλος: το κορμί του σα βρέλι, τα μούτρα του μαυροκρινήσαν, λι του τούμπανος είταν άδύνατο να τού άλυνε την περιεφαλαία που φορούνε οι βουτηχτάδες σά βουτούνε: τότε αναγκαστήκανε να τού κόψουνε το κεφάλι όπως κάνουνε σε παρόμοιες περιστάσεις. Κακόμοιρο Αλέζκο. Μά γιατί αυτή ή τόση πιμονή του; Γιατί να μὴν καθήση να ζήσει το υπήλοιπο της ζωής του, παρά να δοκιμάση μια άθόρυλη γιατρεία που έναι: στους χίλιους τη βράσκουνε! Έπειτα κι ένα άλλο άκόμα. Γιατί ή τόση του αγάπη στον καπετάνιο; Δέν είταν αυτός που απ' την πλεονεξία του, για να τού βγάλη περισσότερο σφουγγάρι, τον κράτησε πιά πολύ στο νερό κι έκαμα ο άθωπος;

Κι όμως ποτέ δέν τον άκουσαν να παρπονιέται. Κακό λόγο για τον καπετάνιο του δέν ήθελε ν' άκούση—Τι μου ρτάνει κι αυτός; έλεγε: της τύχης μου είτανε: άμα είναι κανείς για να πάθῃ.. Κι όταν ξαναταξείδεψε το τελευταίο ταξίδι απ' το έποιο δέν ξαναγύρισε, πάλι το καίκι του καπετάνιου του ζήτηζε. Μ' αυτό ξαναπήγε στη Μπαρμπαριά, μετά σ' αυτό ξεφύχισε σαν το σκυλί. Άν είταν άλλος δε θα είχε μάτια να δῇ τον άθωπο που εξ αίτίας του έχασε την υγεία του κι έκιντύνευε τη ζωή του. Μ' αυτός τον καπετάνιο και τα μάτια του. Άμα είπανε κανείς να πῇ τίποτα κακό γι' αυτόν, ξύνιζε τα μούτρα του κι άλλάζε την κουβέντα. Κι ως μή τον λογάριζε κείνος και ως μήν άκουσε ποτέ καλό λόγο από το στόμα του, ως μήν έχυσεν ούτε ένα δάκρυ τώρα στο θάνατό του. Έτυχε τότε να δίνη τη κόρη του σε κάποιον έμπορο από τον Περσία. Έτοιμασές στο σπῆτι, χαρές, γλυκά,

